

فهرست

فصل ۱ • مقدمه‌ای بر روند مراقبتی بیمار.....	۹
فصل ۲ • اصول ارزیابی بیمار.....	۱۸
فصل ۳ • معاینه برای داروسازان.....	۳۷
فصل ۴ • سردرد.....	۶۰
فصل ۵ • سرفه.....	۷۲
فصل ۶ • تهوع و استفراغ.....	۸۵
فصل ۷ • اسهال.....	۱۰۰
فصل ۸ • یبوست.....	۱۱۲
فصل ۹ • سوزش سردل.....	۱۲۰
فصل ۱۰ • تب.....	۱۳۳
فصل ۱۱ • بیماری‌های سیستم.....	۱۴۶
فصل ۱۲ • دیابت.....	۱۶۹
فصل ۱۳ • پرفشاری خون.....	۱۸۱
فصل ۱۴ • نارسایی قلبی.....	۱۹۲
فصل ۱۵ • آسم.....	۲۰۸

- فصل ۱۶ • بیماری انسدادی مزمن ریه (COPD) ۲۲۲
- فصل ۱۷ • صرع ۲۳۸
- فصل ۱۸ • استئوپروز (پوکی استخوان) ۲۵۳
- فصل ۱۹ • آرتрит روماتوئید ۲۶۵
- فصل ۲۰ • افسردگی ۲۷۹
- فصل ۲۱ • درد مزمن در بیماران غیرسرطانی ۲۹۸
- فصل ۲۲ • ارزیابی فارماکوکینتیک ۳۱۱
- فصل ۲۳ • ارزیابی عملکرد کبدی ۳۲۳
- فصل ۲۴ • بررسی عملکرد کلیوی ۳۳۷
- فصل ۲۵ • ارزیابی بیماری‌های غشایی ۳۵۰
- فصل ۲۶ • ارزیابی بیماران سری در بخش مراقبت‌های ویژه ۳۷۱
- فصل ۲۷ • ملاحظات ارزیابی دارودرمانی در سالمندان ۳۹۴
- فصل ۲۸ • ملاحظات ارزیابی دارودرمانی در اطفال ۴۰۴
- فصل ۲۹ • سلامت زنان ۴۲۰
- فصل ۳۰ • آنمی ۴۳۹

معاینه برای داروسازان

پیش‌زمینه

معاینه بالینی یک مرحله مهم برای اخذ اطلاعات از بیماران است. به عنوان مثال پزشکان و پرستاران از معاینه جهت ارزیابی تشخیص و برنامه مدیریت درمانی استفاده می‌کنند. پرستاران و کادر درمان در هر شیفت کاری به منظور پایش وضعیت سلامت بیماران شایعاً بدحال از معاینه استفاده می‌کنند.

داروسازان با استفاده از معاینه بالینی می‌توانند کیفیت خدمات خود را ارتقا بخشند. و از معاینه در روند ارزیابی اولیه و فالوآپ دردها، زخم‌ها، عارضه‌های جانبی استفاده کنند. معاینه به یافتن علائم خطرناک نیازمند ارجاع به متخصص با پزشک کمک می‌کند. داروسازان معمولاً یک معاینه کامل انجام نمی‌دهند. این فصل نیز جهت آشنایی کلی داروسازان و افزایش مهارت‌ها در حیطه‌های مرتبط با دارو که بیشتر برایشان ضروری است، فراهم شده است. جهت اطلاعات بیشتر می‌توان به کتاب Patient assessment in pharmacy practice یا Bate's guide مراجعه کرد.

در جدول ۱-۳ اصطلاحات مرتبط با معاینه فهرست شده است.

مقدمه

معاینه به معنی ارزیابی یافته‌های آناتومیک عینی است که از طریق چهار فعالیت متمایز، بازرسی^۱، لمس^۲، دق^۳ و سمع^۴ جمع‌آوری می‌شود که به همین ترتیب انجام می‌شود. البته تمامی این مراحل در هر معاینه لازم نیست.

بازرسی شامل استفاده از حواس مختلف معاینه‌گر برای بررسی نواحی مختلف بدن بیمار است. معمولاً با یک بررسی کلی صورت می‌گیرد که اطلاعات مهمی از بیمار فراهم می‌کند.

لمس با استفاده از دست و حس موارد غیرطبیعی در سطح پوست یا عمق آن صورت می‌گیرد. ممکن است برای حس ارگان‌های داخلی یا تندرست (حساسیت به لمس) عمیق‌تر خواهد بود. لمس برای اندازه‌گیری نبض، ارزیابی ادم محیطی یا حس غدد لنفی و ... مورد استفاده قرار می‌گیرد.

دق به معنی ضربه زدن آرام با هدف تولید صدا است. به عنوان مثال دق ریه‌ها با قرار دادن انگشت میانی یا اشاره روی پوست بیمار و ضربه زدن آرام با دست

- 1 Inspection
- 2 Palpation
- 3 Percussion
- 4 Auscultation

جدول ۳-۱- اصطلاحات مرتبط با معاینه

اصطلاح	شرح
عضلات فرعی (Accessory muscles)	عضلاتی که در شانه‌ها و قفسه سینه بوده و در تنفس معمول استفاده نمی‌شوند اما در بیمارانی که مشکل در تنفس داشته و یا در دیسترس تنفسی هستند مورد استفاده قرار می‌گیرند.
آنافیلاکسی (Anaphylaxis)	واکنش حساسیتی شدید، وابسته به Ig-E که با برونکواسپاسم، صدای ویز ریه، خارش/ کهیر، تورم صورت/ گلو/ زبان، افت فشار خون، و علائم گوارشی نظیر استفراغ، اسهال و درد شکمی بروز می‌کند. معمولاً چند دقیقه تا چند ساعت بعد از تماس با آلرژن بروز می‌کند.
قدامی (Anterior)	بخش جلویی بدن
ضربان نوک قلب (Apical heart rate)	در پایین (راس: Apex) قلب با سرعت اولیه‌ای که فضای بین دنده‌ای پنجم و خط میانی ترقوه را قطع می‌کند اندازه‌گیری می‌شود.
صداهای تنفسی برونشی (Bronchial breath sounds)	صداهای بلندتر و تندتر هنگام سمع برونش‌های بزرگ شنیده می‌شود. همچنین زمانی شنیده می‌شود که بیمار مبتلا به پنومونی است یا کانسولیدیشن (پر شدن و جامد شدن ریه) وجود دارد.
صداهای تنفسی برونکوزیکولار (Bronchovesicular breath sounds)	صداهای طبیعی راحه بین وسط قفسه سینه و ترقوه که نشان‌دهنده حرکت هوا از مجاری متوسط ریه است.
کونژکتیویت (Conjunctivitis)	التهاب ملتحمه چشم
سیانوز (Cyanosis)	کبود شدن پوست به علت نبود اکسیژن
دلیریوم (Delirium)	تغییر ناگهانی در وضعیت عملکرد ذهنی که با افکار و صحبت بی‌ربط یا نامشخص، بی‌خوابی، و توهم بروز می‌کند. معمولاً به علت تب، مسمومیت یا سایر بیماری‌ها است.
درماتوم (Dermatome)	بخشی از پوست که با یک عصب نخاعی عصب دهی می‌شود.
انسفالوپاتی (Encephalopathy)	تغییرات عملکرد مغز به دنبال آسیب، بیماری، یا سایر اختلالات که معمولاً به عنوان تغییرات سطح ذهنی شناخته می‌شود.
اگزودا (Exudate)	ترکیبی از مایع، سلول، و چرک که پس از خروج از رگ در بافت تجمع کرده است و معمولاً به دنبال التهاب رخ می‌دهد.
گاستروانتریت (Gastroenteritis)	التهاب معده و دروده به دنبال علل مختلف نظیر عفونت‌ها. علائم شامل تهوع، استفراغ، و اسهال است.

اصطلاح	شرح
کھیر (Hives)	ضایعات برآمده، خارش دار در پوست که می‌تواند قرمز یا بی‌رنگ باشد. این عارضه به واسطه IgE در تماس با آلرژن رخ داده و در صورت نبود آلرژن برطرف می‌شود.
یرقان (Jaundice)	زرد شدن پوست یا ملتحمه چشم به دلیل بیلی‌روبین که معمولاً به علت آسیب‌های کبدی یا صفراست.
لنفادم (Lymphedema)	تجمع مایع لنف در بافت، معمولاً در پاها، و ایجاد تورم
پوست مُتِل (Mottled)	پوست لکه‌دار یا با رنگ نامعوم، که معمولاً به علت سیدن جریان خون یا سرما است.
میکزادم (Myxedema)	علائم همراه با هیپوتیروئیدی شدید، تغییرات پریت که شامل تورم و ضخیم شدن زبان و مخاطات است.
نورالژی (Neuralgia)	درد عصبی یا اسپاسم دردناک، درد مشابه سوزش، تیرکشیدن یا منشأ یک عصب رخ می‌دهد.
نوریت (Neuritis)	التهاب عصب که شبیه درد سوختگی است.
نیستاگموس (Nystagmus)	سوسو زدن، اسپاسم، حرکت غیر ارادی چشم
خلفی (Posterior)	پشت بدن
خارش (Pruritus)	خارش پوست
رینوره (Rhinorrhea)	آبریزش و مخاط بینی
زاویه استرنوم (Sternal angle)	زاویه‌ای که توسط مانوبریوم (تنه استرنوم) و جناغ ایجاد می‌شود که یک نقطه عطف آناتومیکی ایجاد می‌کند. این نقطه عطف "لبه خارجی" صفحه قفسه سینه را فراهم می‌کند (لبه داخلی است که فشار ورید ژوگولار در برابر آن اندازه‌گیری می‌شود).
مقلد سمپاتیک (Sympathomimetic)	ایجاد نفسی شبیه به سیستم عصبی سمپاتیک. معمولاً با افزایش ضربان قلب و فشار خون، گشاد شدن مردمک چشم، تعریق، سیخ شدن مو همراه است.
سنکوپ (syncope)	از دست دادن موقت هوشیاری به دلیل کمبود خون‌رسانی به مغز همراه با رنگ پریدگی، تعریق، حالت تهوع و تاری دید
توکسیدروم (Toxidrome)	مجموعه‌ای از که در بیماری رخ می‌دهد که در معرض نوع خاصی از ماده سمی قرار می‌گیرد. و کمک می‌کند تا به سرعت یک ماده سببی احتمالی را در یک مسمومیت ناشناخته رد یا حذف شود.
ترگور پوستی (Turgor)	حالت کشسانی پوست و قابلیت برگشت آن به شکل طبیعی بعد از کشیده شدن
وزیکول (Vesicle)	ضایعه برجسته و پر از مایع روی پوست، معمولاً طول کوچکتر از نیم سانتی‌متر (اگر بزرگتر از نیم سانتی‌متر باشد، تاول نامیده می‌شود).

اصطلاح	شرح
صداهاى تنفسى وزیکولار	صداهاى طبیعى تنفسى که نرم و کم صدا هستند. کیفیت صدا مانند خش خش بوده و در قاعده ریه‌ها بلندتر هستند زیرا حرکت هوا را در نایژه‌ها و آلوئول‌هاى انتهایی منعکس می‌کنند.
انسفالوپاتی ورنیکه (Wernicke's encephalopathy)	ترکیبی از تغییر وضعیت ذهنی، راه رفتن غیرطبیعی و نیستاگموس ناشی از کمبود تیامین. معمولاً به علت اختلال مصرف الکل یا سوء تغذیه است
ویل (Wheals)	نواحی ادم کاملاً مشخص در پوست که معمولاً خارش دار و قرمز هستند.

لباس مسدود، رنگ پوست، وجود ضایعات، وزن و قد

- در عواطف چهره، سطح هوشیاری، اورینته‌بودن

گاهی به زمان، مکان، شرایط، خود، صحبت، رفتار

حرکت: ژست، وضعیت بدن، محدوده حرکتی، استفاده از ابزارهای کمکی راه رفتن مثل عصا، نحوه راه رفتن

علائم حیاتی

علائم حیاتی شامل اطلاعات مهمی است. به طور کلی، علائم حیاتی شامل فشارخون، ضربان قلب، تعداد تنفس در دقیقه و دمای بدن است. در بسیاری از موارد سطح اشباع اکسیژن نیز در علائم حیاتی ارزیابی می‌شود. هر داروساز باید قادر به تفسیر علائم حیاتی که توسط سایر متخصصین حوزه سلامت گزارش شده است باشد. و بهتر است خود نیز قادر به اندازه‌گیری علائم حیاتی باشد. در جدول ۲-۳ محدوده طبیعی علائم حیاتی آورده شده است. علائم حیاتی در کودکان متفاوت است که در فصل ۲۸ بررسی شده است.

فشارخون

ارزیابی فشارخون بسیار مهم بوده و به عوامل زیادی بستگی دارد. جهت اطلاع بیشتر در مورد فشارخون به فصل ۱۳ مراجعه شود. ارزیابی صحیح فشارخون، گام اول در مدیریت فشارخون و همچنین عوارض

دیگر روی انگشت صورت می‌گیرد. صدای تولید شده اطلاعاتی در مورد بافت زیرین فراهم می‌کند. به عنوان مثال صدای بلندتر به معنی ریه پر هوا است و در مقایسه یک بافت عضلانی جامد صدای کمتری دارد. این تکنیک می‌تواند برای یافتن کانسولیدیشن در بیماران با شک به پنومونی استفاده شود. در این شرایط صدای گنگی شنیده می‌شود.

سمع به معنی شنیدن صداهاى تولید شده در بدن معمولاً با گوشی پزشکی است. سمع می‌تواند در ریه‌ها، عروق خونی یا احشا صورت گیرد. در سینه و قلب می‌تواند اطلاعات مهمی در ماری‌های جدی فراهم کند. مثال‌های سمع غیرطبیعی مانند مورمور^۱ قلبی، صداهاى اضافه قلبی^۲، «های^۲ ریه، کاهش ورد هوا، بروئی کاروتید^۳، تپان قلب آپیکال و ... است. این صداهاى غیرطبیعی را می‌تواند به معنی نیاز به توجه پزشکی باشد.

بررسی کلی

باید به ظاهر، رفتار و حرکت بیمار توجه شود. بررسی کلی راحت است و اطلاعات خوبی ارائه می‌کند و می‌تواند همزمان با صحبت با بیمار انجام شود. در بررسی کلی به موارد زیر توجه شود:

- ظاهر: ظاهر کلی بیمار، بهداشت، آراستگی، نحوه

- 1 Murmurs
- 2 Crackles
- 3 Carotid bruit,